

тривалої роботи з ІКТ були наступні:

- вдається**, «якщо є в цьому потреба» (60%);
- не завжди** (35%);
- ні** (5%).

Результати опитування студентів виявили наступне: інформаційний простір є хорошим засобом активізації пізнавальної діяльності та джерелом пошуку інформації за доволі короткий проміжок часу, ІІ відкриває широкі можливості для підготовки до навчання та самоосвіти, у процесі «віртуального спілкування» дає змогу ділитися своїм та запозичувати чужий досвід. Викладач, у свою чергу, використовуючи ІКТ має можливість опитувати велику кількість студентів, використовувати інформацію для унаочнення теоретичних положень. Опитування також показало: схильність до надмірного використання студентами ІКТ, а у 60% навіть зловживання «послугами» інформаційного простору, що викликає виснаження та інформаційне перевантаження; відсутність особистісного підходу; неможливість заміни педагога інформаційно-комп'ютерним засобом.

Водночас надмірне захоплення ІКТ швидко стомлює, погано впливає на зір, поставу, навіть призводить до розладів у нервовій системі. Використання інформаційно-технічних пристроїв протягом тривалого часу в межах однієї доби негативно впливає на самопочуття. Стосовно впливу ІКТ на особистісну сферу, найчастіше прослідковується обмеження можливості усного мовлення, збіднення емоційного життя; створення залежності людини від «віртуального світу» і нав'язаних стереотипів.

Тобто новітні інформаційно-комп'ютерні технології, які використовуються викладачами і студентами у навчально-виховній діяльності, мають бути їм помічниками, а не перебирати на себе їх функції. Тому не потрібно абсолютизувати роль ІКТ, а чітко визначити межі їх застосування не лише в навчальній діяльності, а й у житті загалом. Варто не забувати, що стрижнем при сучасному особистісно-орієнтованому навчанні є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, а не створення системи «людина – машина – інформація» в якій ми ризикуємо втратити відчуття реальності та поринути кожен у свій «віртуальний світ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белошенко Н. Використання ІКТ на уроках як засіб підвищення якості навчальних досягнень учнів / Н. Белошенко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/vikoristannya-ikt-na-urokakh-yak-zasib-pidvishchen.html>.
2. Богданова В. Комп'ютер і наше здоров'я. Поради колегам / В. Богданова // Інформатика в школі, 2012. - № 4. – С. 24-11 – 24-16.
3. Бондаровська В. Психологічні аспекти використання комп'ютера. Небезпека нових інформаційних технологій та розвиток здібностей дітей за допомогою комп'ютера / В. Бондаровська // Психолог. – 2005. - № 25 (169). – Вкладка. – 63 с.
4. Выготский Л. С. Психология развития человека / Л. С. Выготский — М.: Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. — 1136 с, ил. – (Библиотека всемирной психологии).
5. Інформаційний простір. Фармацевтична енциклопедія / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/3363/informacijnij-prostir>.
6. Красва Л. Комп'ютеризація вищих навчальних закладів – вимога часу / Л. Красва // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2004. - № 4 (10). – С. 27–28.
7. Лещенко Л. Психологічні особливості взаємодії людини з комп'ютером / Л. Лещенко // Психолог. – 2008. - № 4 (292). – Січень. – С. 19–23.
8. Мітрясова О. Проблеми комп'ютеризації навчання / О. Мітрясова // Педагогіка і психологія: Науково-теоретичний та інформаційний журнал. – Київ: Педагогічна думка, 2010. - № 4. – С. 93-99.
9. Полуніна О. В. До проблеми психологічного забезпечення інноваційного навчання у вищому закладі освіти / О. В. Полуніна // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. - № 2-3. – С. 133 – 134.
10. Приходько Ю. О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 1999. – 205 с.
11. Ткачук В. Комп'ютеризація шкільної освіти: переваги та сфери ризику / В. Ткачук // Вища освіта України. – 2004. - № 4. – С. 77 – 81.
12. Шпонтант І. М. Проблема, яку не варто недооцінювати / І. М. Шпонтант, І. Й. Павко // Безпека життєдіяльності. – 2009. - № 10. – С. 25 – 27.

Гуменний С.

**ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ЕПІДЕМІЧНОГО ФАКТОРА НА ПЕРЕБІГ І
ЕВОЛЮЦІЮ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ УГА НА ПРАВОБЕРЕЖЖІ ВОСЕНИ
1919 РОКУ**

У подіях Української революції 1917–1921 рр. залишається багато моментів, які не знаходять достатнього висвітлення в історичній літературі та залишаються «білими плямами» у свідомості суспільства. Для, хоча б часткового, виправлення цієї історичної прикромості ми вдаємося до розгляду того впливу, який мав епідемічний фактор на перебіг і еволюцію військових дій Української галицької армії на фронтах Правобережної України восени 1919 року.

Сучасний розвиток історичної науки робить актуальним розгляд «нетипових» факторів які впливали на історію, а зокрема хвороб, що дозволяє комплексно розглянути розвиток історичного процесу, як це показав, приміром, В. Мак-Ніл у праці «В гонитві за міццю. Технологія, збройна сила і суспільство в XI – XX століттях» [3]. В українській історії одним з таких моментів є вплив хвороб на перебіг військових дій у 1919 р. Історики (М. Стахів, Д. Дорошенко, В. Солдатенко [9], І. Нагаєвський, О. Реєнт і свідки подій (О. Назарук [5], Ю. Липа [2] та ін.) частково висвітлювали дану проблему, проте в історіографії все ж відсутній її спеціальний розгляд. Радянська історична наука проблему взаємодії військ Наддніпрянщини і Галичини, причини різкого зменшення чисельності їх особового складу фактично взагалі не досліджувала.

Метою пропонованої статті є заснований на всебічному опрацюванні джерел аналіз ролі епідемічного фактора у різкому зменшенні чисельності та втраті боєздатності особовим складом Української галицької армії, що діяла на Правобережжі восени 1919 р.

Під епідемічним фактором варто розуміти поширення епідемій тифу та інших вірусних захворювань в середовищі обох українських армій починаючи з серпня 1919 р. Грип типу «іспанка» (штам вірусу H1N1, що проникаючи глибоко в легеневу тканину людини, спричиняє пневмонію, яка сприяє смерті людини [8]) поширився в Галичині внаслідок повернення частин австрійської армії з Італійського фронту (травень 1915 р. – листопад 1918 р.), де вони підхопили захворювання у місцевого населення та ворожих солдатів. Але завдяки налагодженій військовій медичній службі епідемія грипу не поширилась у війську, проте частково торкнулась цивільного населення західноукраїнських земель.

Однак «іспанка», була не єдиною епідемією, яка спіткала українське військо. Фізичне виснаження бійців УГА після Чортківського наступу («офензиви») в червні 1919 р., труднощі акліматизації, нестача засобів гігієни та одягу, медичного і санітарного персоналу створили умови для поширення епідемії сипного тифу (збудник якого *Rickettsia prowazek* вперше було відкрито чеським вченим Станіславом Провачеком) [1, с. 67 – 69]. Командування та особовий склад війська УНР із недовірою ставилися до вчорашніх ворогів і підданих Австро-Угорської монархії, що також шкодило взаємодії двох військ [2]. 18 жовтня 1919 р. Симон Петлюра у листі до французького публіциста та особистого друга Ж. Пелісьє зазначав, «тиф десяткує ряди нашої армії, багато з ранених вмирає, бо не маємо ні медикаментів, ні білля» [7; 9, с. 175].

1915 р: Станіслав Провачек і його колега Роха Ліма (праворуч – у формі).
Лабораторія в таборі військовополонених в Хотєбузе [1, с. 69].

Епідемічний висипний тиф, який уразив галицьке військо – це гостра інфекційна хвороба, що характеризується циклічним перебігом, лихоманкою, ураженням нервової та серцево-судинної систем. Джерелом інфекції є хвора людина, починаючи з останніх 2 – 3 днів

інкубаційного періоду і до 7 – 8-го дня з моменту нормалізації температури тіла. Хворих на тиф не відразу ізолювали від решти особового складу війська, що спричинило швидке поширення епідемії [8, с. 394].

У вересні – листопаді 1919 р. епідемія завдала вирішального удару, розладнавши збройний спротив українського війська. У праці «Історія Української держави двадцятого століття» І. Нагаєвський пов'язував спалах тифу із зникненням зразків тифозної сироватки в Парижі, які могли бути використані як біологічна зброя проти українського війська. Підтвердити цю версію на основі наявних джерел вкрай важко, але дивним чином найбільшого удару хвороби зазнав саме II Корпус УГА, якому протистояли польські дивізії генерала Ю.

Чет. Ілько Цьокан.

Галлера, сформовані у Франції. За свідченням Ісидора Нагаєвського в 40-х роках ХХ ст. у архіві Бактеріологічного інституту Луї Пастера «виявили документи судового слідства, з яких випливає, що навесні 1919 року звідти «хтось» забрав пляшки з тифозною сироваткою» [4, с. 313 – 314]. Слід зазначити, що відомий дослідник діяльності галицького війська Лев Шанковський також вважає появу тифу, «ворога внутрі» українського війська, не випадковою і розглядає спалах епідемії як чи не перший випадок застосування бактеріологічної зброї у європейській військовій практиці [11, с. 175].

У спогадах Осипа Назарука «Рік на Великій Україні» зустрічаємо доповідь головного інтенданта УГА Ілька Цьокана від 25 жовтня 1919 р: «Стрільці з голоду кидаються під шини, зі шпиталів тікають в гарячці. Сильно десяткує її тиф. В Жмеринці й околиці згинуло з зимна і голоду або тепер догигає 10 000 – вони конають в бараках на гною! А при тім ще іде страшна агітація

проти Галичан. Наддніпрянцям дають одяг, галичан – поминають» [5, с. 286]. Спогади очевидця яскраво ілюструють ситуацію в якій керівники УГА наважились на розрив із радикальним, на думку галичан, керівництвом Директорії та війська УНР. Наслідком несприйняття та ворожості між українськими військами став союз галичан з білогвардійськими «Збройними силами Півдня Росії», очолюваними Антоном Денікіним. Достатньо влучно охарактеризував наслідки епідемії, взаємного антагонізму між українськими арміями Д. Долинський: «Між наддніпрянцями і галичанами повстала страшна пропасть, в котру скочувався неминучо український державний віз» [10, с. 320].

Отже, небувала епідемія тифу спричинилася до розпаду єдиного фронту українських військ ряди яких значно поріділи: «кількість особового складу УГА скоротилася на 10–11 тис. (22%)», – стверджує В. Солдатенко [9, с. 286]. Проте, українське військо восени 1919 р. продовжувало вести боротьбу не лише з Червоною армією, білогвардійцями, силами Антанти й Польщі, а й з невидимим противником, ворогом просування якого не зупиняли відчайдушні поривання українського вояцтва.

Сучасна історіографія поразку українських військ пов'язує з цілою низкою як зовнішніх, так і внутрішніх причин. Епідемічний фактор, який часто розглядається відокремлено і побічно, відіграв далеко не останню роль у подіях 1919 р., він загострив внутрішньонаціональні протиріччя і завдав важких втрат боєздатності та чисельності військ [2]. Клінічний перебіг сипного тифу зумовлює умови за якими вояк навіть за умов одужання не може ефективно діяти на полі бою протягом 2–3 тижнів, а враховуючи те, що інкубаційний період хвороби складав 10 днів і зараження відбувалось нерівномірно, це завдавало серйозного удару боєздатності частин на доволі тривалий час.

Уся сукупність даних факторів і призвела до становища, яке описала Нью-Йоркська емігрантська газета «Свобода» за 6 вересня 1950 р. у статті Никифора Немирона присвяченій 10-річчю смерті Євгена Петрушевича, де наводяться слова військового міністра УНР Володимира Сальського, що ілюструють усю безнадійність становища галицького війська пізньої осені 1919 р.: «Поконала нас не мілітарна сила ворогів, а тиф» [6, с. 8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Даниэл М. Д Тайные тропы носителей смерти: Пер. с чеш./Под ред. Б. Л. Черкасского. – М.:

- Прогресс, 1990. – 416 с.
2. Липа Юрій. Ліки під ногами. Про лікування рослинами / Юрій Липа. – Київ: Видавництво «Україна», 1996 р. – 96 с.
 3. Мак-Нил У. В погоні за мощю. Технологія, вооруження сила и общество в XI – XX веках / У. Мак-Нил. – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2008. – 456 с.: ил.
 4. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К.: Укр. письменник, 1993. – 413 с.
 5. Назарук О. Рік на Великій Україні. Конспект споми́нів з української революції / О. Назарук. – Відень: «Український прапор», 1920. – 344 с.
 6. Немиро́н Н. Доктор Євген Петрушевич – диктатор ЗОУНР / Н. Немиро́н // Свобода. – 6 вересня, 1950. – № 206. – С. 8
 7. Петлюра С. Лист до Ж. Пелісьє (28 жовтня 1919 р.) [електронний ресурс] / С Петлюра. – Режим доступу до статті: [http://www.hainyzhnyk.in.ua/doc2/1919\(10\)28.petlura.php](http://www.hainyzhnyk.in.ua/doc2/1919(10)28.petlura.php)
 8. Руководство по инфекционным болезням / [Под ред. Ю.В.Лобзина]. – Санкт-Петербург, «Фолиант», 2000. – 932 с.
 9. Солдатенко В. Ф. Україна в революційну добу: Іст. есе-хроніки. У 4-х т.: Т. III. Рік 1919 / В. Ф. Солдатенко. – К.: Світогляд, 2010, – 453 с.
 10. Соляр Ігор. Український політикум у другій половині 1919 – першій половині 1920 рр.: консолідація чи конфронтація? / І. Соляр // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Західно-українська народна республіка: До 90-річчя утворення / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2009. – Випуск 18. – С. 314 – 326.
 11. Шанковський Лев. Українська Галицька Армія. Воєнно-історична студія / Лев Шанковський. – Вінніпег, 1974. – 397 с.

Гуменний С.

Науковий керівник – доц. Удич З.І.

ПРОФОРІ ОРІЄНТАЦІЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Професійною орієнтацією називають комплексно обґрунтовану систему практичних методів і засобів впливу на особистість з метою забезпечення самостійного й усвідомленого вибору професії, її освоєння та здійснення професійної діяльності на основі врахування індивідуально-психологічних властивостей людини і потреб ринку праці в кадрах. Професійна орієнтація є одним із компонентів загальнолюдської культури, що проявляється у формі турботи суспільства про професійне становлення особистості, у підтримці і розвитку її природних обдарувань, а також у проведенні спеціальних заходів сприяння людині у професійному самовизначенні і виборі оптимального виду зайнятості [4, с. 725].

Професійне самовизначення особистості – тривалий процес, який охоплює значний період життя людини, починаючи із навчання у дошкільних закладах і досягає кульмінації в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів. Профорієнтаційна робота в школах України здійснюється згідно з «Положенням про професійну орієнтацію молоді, яка навчається» [3, с. 84]. Вдалий вибір професії залежить від можливості особистості співвідносити власні можливості із вимогами певної професії, а також від здатності адаптуватися до мінливих соціально-економічних умов [6, с. 10]. І як результат: особистість отримує моральне задоволення, демонструє позитивну самооцінку, високу продуктивність праці, якість роботи, а також отримує можливість кар'єрного зростання [5, с. 5].

З метою якісної профорієнтації школярів необхідно створити відповідний інформаційно-аналітичний комплекс профорієнтації та освітнього консультування з такими можливостями: доступу до детальної інформації щодо стандартів і вимог до професійної діяльності і кожної професії зокрема; доступу до структурованої і актуальної інформації про локальний, національний та глобальний ринки праці, їх тенденціях з короткостроковими та довгостроковими прогнозами; можливість автоматизованого формування для кожної особи професійних та освітніх векторів розвитку. Тому актуальним є розроблення Національної рамки кваліфікацій України та її реалія як запоруки формування конкурентного кваліфікаційного людського потенціалу, міжнародного визнання, переорієнтації освіти з процесних на результатні засади з урахуванням Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти [3, с. 86].